

U ŚW. BARTŁOMIEJA W MIERZESZYNIE

Numer 12(21)

Mierzeszyn, 1 lipca 2011 r.

ISSN 2082-0089

Rok 2

ZARYS HISTORII NASZEJ PARAFII

Parafia jest określoną wspólnotą wiernych, utworzoną na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą troskę pasterską, pod władzą biskupa diecezjalnego, powierza się proboszczowi jako jej własnemu pasterzowi. Jest ona miejscem, gdzie wszyscy wierni mogą się zgromadzić na niedzielną celebrację Eucharystii. Parafia wprowadza lud chrześcijański do uczestniczenia w życiu liturgicznym i gromadzi go podczas tej celebracji; głosi zbawczą naukę Chrystusa; praktykuje miłość Pana w dobrych i braterskich uczynkach. (...) Parafia jest wspólnotą eucharystyczną i ośrodkiem życia liturgicznego rodzin chrześcijańskich; jest ona podstawowym miejscem katechezy dzieci i rodziców. Takie zwięzłe określenia dotyczące parafii podaje nam Katechizm Kościoła Katolickiego (2178, 2226). Każdy z nas podałyby z pewnością podobną definicję. Parafia to miejsce szczególne, bliskie każdemu wierzącemu. Tu spotyka się z Chrystusem. Parafia pozostaje ważnym elementem w historii życia każdego z nas. We wspomnieniach często nawiązujemy do naszej wspólnoty, mówiąc o jej historii, naszej pracy na rzecz jej rozwoju, ofiarności a także o kolejnych duszpasterzach. Trudno wyłączyć parafię z własnego życiorysu.

Niniejszy numer gazety parafialnej jest skromną próbą przedstawienia kilkusetletniej historii naszej parafii. Zobaczymy tę wspólnotę m.in. na tle historii Mierzeszyna. Przypomnimy sobie dzieje naszych kościołów. Raz jeszcze spojrzymy na naszego proboszcza ks. Jana Pawła Aeltermanna, męczennika II wojny światowej, dobrego pasterza wspólnoty parafialnej i wiernego świadka Chrystusowego kapłaństwa. Przeczytamy też listę proboszczów naszej wspólnoty na przestrzeni ostatnich stuleci.

Życzę każdemu dobrej lektury i świadomości, że każdy z nas ma udział w historii tej parafii, której od wieków patronuje św. Bartłomiej Apostoł.

ks. ANDRZEJ SOWIŃSKI

Panorama Mierzeszyna z okresu dwudziestolecia międzywojennego XX wieku

MIERZESZYN ODROBINA HISTORII

Mierzyszyn (kaszb. Mierzeszeno niem. Meisterswalde). Nazwa „Mierzyszyn” może pochodzić od staropolskiego imienia Mierzech. Nastąpił w niej rozwój z -ir na -er. W dokumentach pojawiła się dość późno, bo dopiero w 1726 roku. Wcześniej stosowano przede wszystkim nazwę niemiecką Meisterswalde. Pierwsze słowiańskie nazwy wsi pochodzą z 1526 – „Nieraszyno”, następnie 1664 – „Mieroszyn”, aż w końcu przekształciła się w formę obecną w 1726 roku. W czasie zaboru pruskiego i Wolnego Miasta Gdańska używano nazwy Meisterswalde. Po wojnie przywrócono nazwę Mierzyszyn.

Mierzyszyn to stara pomorska osada, której początki sięgają czasów, gdy wiara chrześcijańska zdobywała sobie pierwszych wyznawców na tych terenach (X – XIII wiek). Pierwsza udokumentowana wzmianka o wsi pochodzi z 1356 roku, kiedy to został wydany przez komtura gdańskiego Winrycha von Kniprode dokument lokacyjny dla Mierzyszyna.

Na terenie Wyżyny Gdańskiej, na której leży Mierzyszyn, występują dowody osadnictwa od epoki brązu, przez wczesną epokę żelaza, okres wpływów rzymskich i całe wczesne średniowiecze. Odkryto tu relikty osad, których mieszkańcy trudnili się rolnictwem oraz cmentarzyska grobów skrzynkowych z popielnicami twarzowymi. Cmentarzyska te należą do ludności kultury pomorskiej.

Mierzyszyn powstał przy trakcie kupieckim wiodącym z Gdańska do Kościerzyny. Początki wsi sięgają X-XII wieku. W XIII wieku Mierzyszyn leżał w krainie lubiszewsko-tczewskiej, której północno-zachodnia granica przebiegała przez miejscowości: Trąbki Wielkie, Gołębiewo, Postołowo, Mierzyszyn, Pomlewo, Przywidz i pokrywała się z granicą dekanatu tczewskiego w XVI wieku oraz należał do kasztelanii tczewskiej.

Z okresu, kiedy Pomorzem Gdańskim władali książęta wschodniopomorscy, a więc z XII-XIII wieku, nie posiadamy żadnych konkretnych informacji dotyczących Mierzyszyna. Nie sposób więc dociec, kto był właścicielem wsi. Pierwsze wzmianki o tej miejscowości pochodzą dopiero z czasów panowania krzyżackiego na ziemi gdańskiej.

Po zajęciu Pomorza Wschodniego w roku 1308/9, co zostało potwierdzone w 1343 roku w Kaliszu, gdzie król Kazimierz Wielki zrzekł się Pomorza, Krzyżacy przystąpili do utwierdzania swojej władzy na tym terenie.

Mierzyszyn otrzymał swój dokument lokacyjny w roku 1356, kiedy to 2 lutego w Lubinku na dworze zakonnym wójtostwa Tczew, mistrz zakonu krzyżackiego Winrych von Kniprode, przekazał w posiadanie na prawie chełmińskim wiernemu słudze Bartuszwowi wieś zwaną Meisterswalde. Było to 60 wólk ziemi, z czego Bartusz i jego prawowici potomkowie mieli odziedziczyć 6 wólk wolnych od czynszu na zasadzie wieczystego posiadania i do tego urząd sołtysa. Cztery wólki miały pozostać wolne dla

proboszcza. Od pozostałych 50 wólk przez wszystkie lata mieszkańcy mieli przekazywać w dzień św. Marcina pół miarki od każdej wólki, duże kury oraz odpracować dwa dni. Do tego dochodzą jeszcze pieniądze dla biskupa oraz dla proboszcza pół korca pszenicy i pół korca owsa od wólki. Wieś została przeznaczona do zasiedlenia przez chłopów niemieckich. Potwierdzenie realizacji tego zarządzenia mamy w roku 1372, kiedy to wójt Tczewa za zgodą wielkiego mistrza krzyżackiego przekazał Grubemu Otto i jego prawowitym spadkobiercom młyn w Mierzyszynie i 2 wólki ziemi na prawie chełmińskim wolne od czynszu przez trzy i pół roku.

W wielkiej księdze czynszów zakonu czytamy, że Mierzyszyn posiada 50 wólk, od których powinien płacić czynsz. Odnotowano tam, że 29 wólk jest zajętych, 2 wólki są wolne jeszcze tylko w tym roku, a 5 będzie wolnych jeszcze dwa lata. Czynsz od jednej wólki wynosił pół marki. Wioska płaciła również czynsz w wysokości 3 marek od nadmiaru.

W czasie rządów krzyżackich na Pomorzu Gdańskim Mierzyszyn był wsią czynszową wójtostwa Tczew, leżącą w okręgu Sobowidz. Rządy zakonu ostatecznie zakończył pokój w Toruniu, który 19 października 1466 roku przyznał Pomorze Polsce.

Po pokoju toruńskim Mierzyszyn został włączony w granice Prus Królewskich i do wchodzącego w ich skład województwa pomorskiego.

Wraz z podpisaniem traktatu pokojowego zmiana uległa dotychczasowa własność zakonna. Dobra zakonne od tego momentu stały się własnością królewską. Królewszczynny były oddawane przez króla w dożywotnią dzierżawę bogatym szlachcicom polskim i pomorskim, którzy udzielali mu pożyczek. Tak właśnie było z Mierzyszynem.

Pierwszymi właścicielami wsi byli starostowie sobowidzcy: Ambroży von Baysen-Pempowski od roku 1511 i jego następca na tym stanowisku Jerzy von Baysen do roku 1545. Potwierdza to dokument królewski z 18 czerwca 1526 roku. 20 października 1545 Baysenowie sprzedali wieś Michałowi von Senslau, który swój żywot skończył tragicznie, ponieważ został obrabowany i zamordowany przez miejskiego pachółka z Pruskiej Karczmy. Po Michale właścicielem Mierzyszyna został jego syn Jan, który w latach 1550-53 jest wymieniony jako dłużnik wielkiego domu towarowego Loitz w Gdańsku. Jan był tentuariuszem wsi do roku 1570.

W tym roku dobra mierzyszynskie przejął starosta tczewski Jan von Schorz. W czasie gdy właścicielami wsi była rodzina von Schorz, zamieszkiwało ją 383 osadników, w tym 204 w samej wsi, a 79 w okolicznych folwarkach. Wśród ludności wiejskiej było 10 rzemieślników i 4 zagrodników. Z rodziną von Schorz wiąże się reformacja w dziejach Mierzyszyna. Gdy zasady luteriańskiej wiary dotarły na Pomorze, von Schorzowie przyjęli je za swoje i zaczęli realizować w codziennym życiu. Konkretnym przejawem ich religijnych przekonań było postaranie się o usunięcie ze stanowiska proboszcza mierzyszynskiej parafii księdza katolickiego i ustanowienie w jego miejsce kaznodziei ewangelickiego.

Od tej pory aż do zakończenia drugiej wojny światowej katolicy będą stanowić w Mierzeszynie zdecydowaną mniejszość.

Na okres dzierżawy Jana II von Schorz przypada zdarzenie, które spowodowało nawiązanie szczególnych stosunków Miereszyna z Gdańskiem. W dniu 30 września 1592 roku Arnold Uphagen z Ypern – przodek gdańskiego rajcy Jana Uphagena – kupił od Jakuba Schorkowskiego wolne od pańszczyzny wójtostwo w Mierzeszynie za 390 marek, a inwentarz za 220 marek. Dopiero w roku 1609 nastąpiło potwierdzenie tego faktu przez króla polskiego. Rodzina Uphagenów nie rezydowała w Mierzeszynie, mieszkali na stałe w Gdańsku, a wójtem w imieniu Arnolda Uphagena był Lorenz Georgsen.

W 1664 roku została przeprowadzona przez Koronę polską lustracja. Podczas niej odnotowano, że Miereszyn ma 60 włók, z czego wójta jest 6, proboszcza 4, a chłopskich 50. Dawniej było 25 chłopów, którzy płacili 24 floreny od włóki. A obecnie, czyli w 1664 roku, jest tylko 13 chłopów, wśród nich dwóch karczmarzów, którzy płacili dawniej po 100 florenów podatku, a obecnie płacą 60 florenów. W roku 1662 roku Miereszyn został kupiony przez Franza von Buy. Kolejnymi dzierżawcami Miereszyna byli: Franciszek Maksymilian Ossoliński – późniejszy podskarbi koronny i Ignacy Czarliński, który zmarł w 1725 roku. W 1726 roku Miereszyn kupiła rodzina Brochowicz-Trembeckich za 15 tys. florenów-guldenów i aż do roku 1773 roku figurowali oni jako dziedzice majątku w Mierzeszynie.

Pierwszy rozbiór Polski spowodował, że Miereszyn wraz z okolicznymi wioskami został włączony w granice państwa pruskiego. W roku 1773 w Mierzeszynie zamieszkiwało 27 chłopów, wśród nich: Trender, Marschinke, Reinke, Schlicht, Meller, Engler, Rick, Kindel, Leonhardt, Klort, Kuhnke, Temp, Lenser, Jahnke, Drewes. W wiosce była karczma powiązana z kuźnią oraz szkoła, w której uczył nauczyciel mieszkający na miejscu. Rodzina Trembeckich straciła Miereszyn, kiedy prośba o dziedziczne przekazanie wsi została odrzucona przez króla pruskiego. W 1781 roku, po śmierci ostatniego właściciela wioski, została ona przekazana na rzecz skarbu pruskiego. W latach 1793-1802 zawarto z chłopami z Miereszyna 24 umowy dotyczące wieczystej dzierżawy. Natomiast od roku 1819 – na podstawie zarządzenia królewskiego z 27 lipca 1808 roku – rząd pruski zaczął im przekazywać pełną i nieograniczoną własność ziemską.

W roku 1851 nastąpiło zniesienie opłat na rzecz właścicieli ziemskich. Mieli oni w roku 1869 w Mierzeszynie 27 posiadłości, chłopci zaś 45. W tym roku było 768 mieszkańców, którzy zamieszkiwali 80 domostw. Wieś należała do powiatu gdańskiego. Dwa lata później liczba mieszkańców wzrosła do 831, a domów do 93. Ustawą z 9 marca 1874 roku rząd pruski zdecydował o powstaniu Urzędu Stanu

Cywilnego. Urzędy te przejęły między innymi prowadzenie ksiąg metrykalnych. Taki urząd powstał również w Mierzeszynie i funkcjonował do 1919 roku. Dnia 1 października 1891 roku został utworzony w Mierzeszynie urząd pocztowy. Obejmował on kilka okolicznych miejscowości i miał połączenie z urzędem pocztowym w Pruszczu Gdańskim.

W 1899 roku Miereszyn liczył 830 mieszkańców, spośród których zdecydowaną większość stanowili Niemcy – 726. Polaków było tylko 15, a Kaszubów 82. W roku 1905 liczba mieszkańców wzrosła do 838. Mieszkali oni w 118 domach na obszarze 1308,2 ha. Pięć lat później Miereszyn był prawie czysto niemieckojęzyczną wsią. Spośród 832 mieszkańców 827 posługiwało się językiem niemieckim. W roku 1903 dla udogodnienia dojazdu do wsi zbudowano szosę, którą zmodernizowano w 1907 roku.

Miereszyn po zakończeniu działań wojennych znalazł się w granicach utworzonego na podstawie Traktatu wersalskiego Wolnego Miasta Gdańska. Terytorium Wolnego Miasta Gdańska zamieszkiwała ludność przede wszystkim dwóch narodowości – niemieckiej, stanowiącej większość, i polskiej. Nie inaczej było w Mierzeszynie. Obraz tamtejszej sytuacji daje głosowanie w wyborach do Zgromadzenia Konstytucyjnego, które odbyły się 16 maja 1920 roku. W Mierzeszynie głosowało 162 Polaków, a Niemców ok. 600. W latach dwudziestych była już w Mierzeszynie szeroko rozwinięta działalność gospodarcza i usługowa. Mąkę wytwarzał w swoim młynie Jan Puchs. Produkcją wyrobów ceramicznych zajmował się August Aunterieb. Zakład stolarski prowadzili bracia Bruno i Hugo Patzke. Nowe zabudowania stawiali Friedrich Engler, Karl Lehrke i Friedrich Zube. Natomiast o świeży chleb dla mieszkańców troszczył się Fryderyk Abramowski. Prężnie była także prowadzona działalność usługowa. Był kowal, malarz, świadczone usługi krawieckie i fryzjerskie, buty naprawiał miejscowy szewc. Istniał sklep mięsny, spożywczy i pasmanteryjny. A goście przybywający do Miereszyna mogli zatrzymać się i posilić w trzech gospodach. Nadal działała poczta i na miejscu był lekarz i dentysta.

Z chwilą gdy narodowi socjaliści zaczęli zdobywać coraz większe wpływy we władzach Wolnego Miasta Gdańska tzn. po roku 1933, sytuacja ludności polskiej mieszkającej na terenie miasta pogorszyła się. Tak również było w Mierzeszynie. Wielu mieszkańców bardzo szybko przyswoiło sobie idee narodowego socjalizmu. Dochodziło do skłócenia mieszkańców ze sobą.

Wspaniałą postawę zachował w tej sytuacji proboszcz Johannes Paul Aeltermann, który – mimo narodowości niemieckiej – wszystkich swoich parafian traktował jednakowo i stanowczo sprzeciwiał się ideom narodowego socjalizmu oraz wszelkim jego postawom w czynie. Za swoją działalność był nieustannie prześladowany przez policję, aż w końcu 21 listopada 1939 roku został aresztowany, a następnego dnia rozstrzelany.

Polacy mieszkający na terenie Wolnego Miasta Gdańska grupowali się wokół organizacji „Związek Polaków w Wolnym Mieście Gdańsku” założonej 13 czerwca 1933 roku. Oddział Związku istniał również w Mierzeszynie. Szczególną uwagę w swej działalności kładł związek na uodpornienie społeczności polskiej na wpływy niemieckiej kultury powodujące stopniową utratę tożsamości narodowej. Główny więc nacisk w tej działalności położono na organizację ośrodków kulturalnych, którymi były świetlice. Taką świetlicę otworzono również w Mierzeszynie. Do świetlicy przychodziła polska ludność wsi, aby porozmawiać z przyjaciółmi w ojczystym języku, poczytać polską prasę lub książki, a dzieci spędzały tu czas na grach i zabawach.

W czasie II wojny światowej Mierzeszyn nie poniósł znaczących szkód materialnych. Dnia 12 marca 1945 roku wieś została zajęta przez żołnierzy 2. Armii Uderzeniowej II Frontu Białoruskiego, którzy wyparli Niemców z tych terenów. W walkach zginęło około 350 żołnierzy sowieckich, których zbiorowa mogiła znajduje się w Warczu, niedaleko Mierzeszyna.

Lata powojenne na pewno nie były łatwe dla tych, którzy tę wojnę przeżyli. Część z nich straciła swoich bliskich, dobytek, ucierpiała duchowo i cieleśnie. Do tego doszły przeżycia z nieludzkim zachowaniem żołnierzy sowieckich oraz istna „wędrownica ludów”, podczas której wyjeżdżała do Niemiec ludność ewangelicka, a przybywała ludność z Rypina i Kielecczyny. Na mocy ustaleń nowej władzy Mierzeszyn przestał być gminą. Włączono go do gminy Trąbki Wielkie. We wsi utworzono natomiast Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej, które funkcjonowało do lat siedemdziesiątych XX wieku.

(inter.)

Panorama Mierzeszyna
na przełomie XX i XXI wieku

DZIEJE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚW. BARTŁOMIEJA APOSTOŁA W MIERZESZYNIE

Pośród pięknych lasów i wzgórz Wyżyny Gdańskiej w okresie wczesnofeudalnym (X-XII wiek) powstała osada, którą ówcześni mieszkańcy tych terenów nazywali Myrsesyn. Natomiast Krzyżacy, którzy zajęli Pomorze Gdańskie w 1308 roku nazywali tę osadę Meisterswalde (Las mistrza) chcąc ukazać piękno lasów, które otaczają Mierzeszyn.

I właśnie z okresu panowania Krzyżaków na Pomorzu Gdańskim pochodzi pierwsza pewna wzmianka o Mierzeszynie. Otóż 2 lutego 1356 roku mistrz krzyżacki Winrych von Kniprode przekazał w posiadanie swemu wiernemu słudze wieś zwaną Meisterswalde, którą należało rozbudować i zasiedlić. Prawdopodobnie już wtedy zaczęto budować kościół, gdyż dokument mistrza krzyżackiego oddaje do dyspozycji przyszłego proboszcza pewien obszar ziemi i nakazuje mieszkańcom składać ofiary na ten cel.

Bardziej pewna informacja o istnieniu kościoła w Mierzeszynie pochodzi z 1475 roku, kiedy to dowiadujemy się, że chłopci z Mierzeszyna kupili dzwon do swojego kościoła. Pierwotny kościół został prawdopodobnie zniszczony w czasie wojny miast w połowie XV wieku, a następnie odbudowany. Wydaje się to bardzo prawdopodobne, gdyż obecny kościół w zasadniczej swej części pochodzi z drugiej połowy XV wieku. Wtedy też otrzymał wezwanie św. Bartłomieja Apostoła.

Gdy w 1571 roku właścicielem Mierzeszyna został luteranin, kościół przejęli ewangelicy, osadzając w nim swojego pastora. W 1616 roku kościół odzyskali katolicy na skutek intensywnych starań biskupa Rozrozewskiego, ale stan mierzeszyńskiej świątyni był diametralnie inny. Wizytacja z 1687 roku informuje, że kościół w Mierzeszynie znajdował się w stanie ruiny.

Lepsze czasy dla kościoła pw. Św. Bartłomieja Apostoła nastały w pierwszej połowie XVIII wieku, kiedy to zaopiekowali się nim proboszczowie z Pręgowa. Zadbali oni o jego odrestaurowanie, a ks. Jakub Szulz w 1749 roku zamówił do kościoła mierzeszyńskiego dzwon, który do niedawna znajdował się w tutejszej parafii. Obecnie ten dzwon wisi nad wejściem do kaplicy w Sucheju Hucie.

Kościół był systematycznie odbudowywany i wyposażony w niezbędne do sprawowania kultu sprzęty i paramenty liturgiczne. Z tego okresu tzn. z XVIII wieku pochodzi ołtarz główny z obrazem przedstawiającym św. Bartłomieja Apostoła, ambona i chór.

W XIX wieku przeprowadzono prace konserwatorskie, zabezpieczające kościół przed zniszczeniem. W 1900 roku wybudowano wieżę celem powiększenia zbyt małego kościoła.

Kościół św. Bartłomieja Apostoła szczęśliwie przetrwał obie wojny światowe. Zaraz po drugiej z nich wybudowano nową zakrystię, która niestety uległa

zniszczeniu w 1970 roku na skutek pożaru.

W latach 1970 - 2010 proboszczem parafii był ks. Gerard Borys. Okres jego duszpasterzowania był czasem intensywnych prac budowlanych, konserwatorskich i remontowych przy kościele św. Bartłomieja Apostoła. W 1971 roku wybudowano nową powiększoną zakrystię. W 1972 roku położono nowy tynk we wnętrzu kościoła, przeprowadzono konserwację ołtarza, prezbiterium wyłożono płytkami marmurowymi, położono ambonę i chór. W 1973 roku położono nową posadzkę z płyt granitowych, a w 1974 roku wymieniono tynki zewnętrzne i odsłonięto mury z kamienia, co dodaje mierzeczyńskiemu kościołowi wiele uroku.

Kościół pw. św. Bartłomieja Apostoła został zbudowany z kamienia polnego - dolne części ścian bocznych i z cegły - górne części ścian bocznych, ściana wschodnia i wieża. Wnętrze jest jednoprzestrzenne, przykryte lekko wygiętym drewnianym stropem. Długość kościoła wynosi 17 metrów a szerokość 9 metrów. Kościół mierzeczyński charakteryzuje się prostotą formy, która powoduje m.in. skromne wyposażenie jego wnętrza. Do zabytków kultury zaliczono wspomniany już, wykonany w stylu ludowo - barokowym ołtarz główny ze znajdującym się w polu głównym obrazem przedstawiającym św. Bartłomieja Apostoła - patrona tegoż kościoła. Ponadto do zabytków należą: drewniana ambona z drugiej połowy XVIII wieku, drewniany, również osiemnastowieczny chór, oraz kamienna chrzcielnica z 1900 roku. Na wieży kościelnej zawieszono trzy dzwony: jeden odlany w 1924 roku, przeniesiony z kościoła ewangelickiego i dwa odlane w 1980 roku. Jeden z nich poświęcony jest Matce Bożej a drugi św. Bartłomiejowi Apostołowi i św. Józefowi.

Należy zaznaczyć, że w latach 1912 - 1939 w kościele tym duszpasterzował męczennik II wojny światowej, ks. Jan Paweł Aeltermann. Obecnie są czynione starania mogące rozpocząć jego proces beatyfikacyjny.

g.

Kościół św. Bartłomieja Apostoła w Mierzeszynie

KOŚCIÓŁ POEWANGELICKI PW. NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA W MIERZESZYNIE

Na południowym skraju Mierzeszyna, u wylotu pięknej alei lipowej stoi poewangelicki kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa. Został on zbudowany w 1901 roku w stylu neogotyckim pod protektorem niemieckiej cesarzowej a według planów radcy budowlanego Tiedemana z Poczdamu dla ludności wyznania ewangelickiego zamieszkującej te tereny. Poświęcenie kościoła miało miejsce 31 października 1902 roku.

Kościół wykonano z kamienia ciosowego - przypory i ściany zewnętrzne oraz z cegły - ściany wewnętrzne i wieża. Konstrukcja dachu, nawy i wieży jest drewniana, przykryta dachówką klasztorną.

Ta świątynia służyła ewangelikom do 1945 roku. Po drugiej wojnie światowej, ludność pochodzenia niemieckiego, a zatem i wyznania ewangelickiego, zaczęła wyjeżdżać do Niemiec. Nie było wiernych, więc kościół zamknięto.

W 1946 roku na mocy decyzji Wydziału do Spraw Wyznań przy Urzędzie Wojewódzkim w Gdańsku kościół został przekazany parafii katolickiej w Mierzeszynie. Niestety, po jego uroczystym poświęceniu nie odprawiono w nim żadnych nabożeństw.

Dnia 23 czerwca 1957 roku władze przekazały kościół ewangelikom, którzy od października 1956 roku czynili starania o jego odzyskanie. Ewangelicy po odzyskaniu świątyni tylko raz urządzili w niej nabożeństwo, na które zjechali bardzo tłumnie.

Jeszcze w tym samym roku klucze do kościoła przekazano Powiatowej Radzie Narodowej w Pruszczy Gdańskim. Rada oddała budynek kościoła Wojewódzkiemu Związkowi Aptek „Cefarm”, który do 1981 roku wykorzystywał go jako magazyn.

Decyzją Wydziału do Spraw Wyznań przy Urzędzie Wojewódzkim w Gdańsku z dnia 7 grudnia 1981 roku 0,42 hektarową działkę ze stojącym na niej kościołem przekazano Parafii rzymskokatolickiej pw. św. Bartłomieja

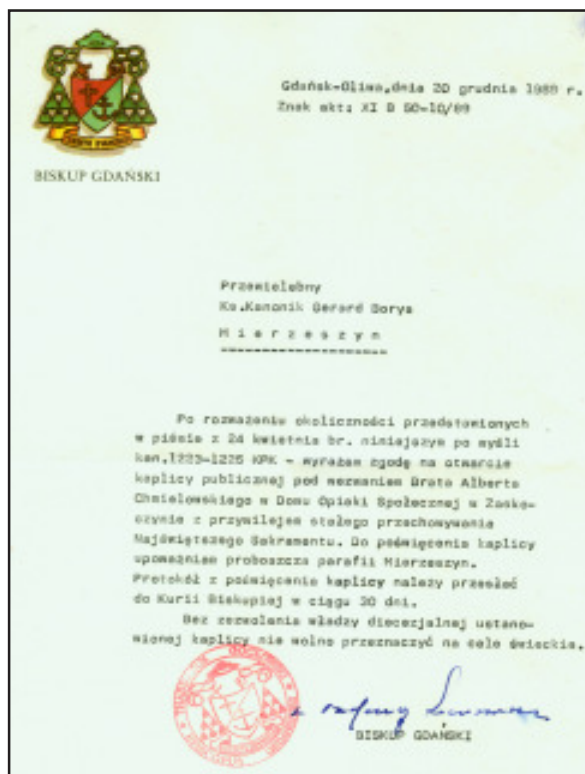
Apostoła w Mierzeszynie.

W chwili przekazania tego kościoła był on w opłakanym wręcz stanie. W latach 1982-1983 przeprowadzono niezbędne prace remontowe, aby zabezpieczyć budowlę przed dalszym niszczeniem. Remont kapitalny kościoła rozpoczęto w 1988 roku przy wielkim zaangażowaniu parafian pod przewodnictwem proboszcza, ks. Gerarda Borysa.

Dnia 27 maja 1990 roku Biskup Gdański Tadeusz Gocłowski dokonał poświęcenia odnowionego kościoła, nadając mu wezwanie Najświętszego Serca Pana Jezusa. Od tego czasu służy on wiernym Parafii pw. św. Bartłomieja Apostoła do sprawowania kultu Bożego.

g.

KAPLICA ŚW. BRATA ALBERTA w DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ w ZASKOCZYNIE

JEDNA PARAFIA, DWIE GMINY, OSIEM WSI...

(stan na 1 lipca 2011 roku)

GMINA PRZYWIDZ**Wójt: MAREK ZIMAKOWSKI****Wioski:****KOZIA GÓRA**

sołtys STANISŁAW BARAN,
tel. 58 682 81 82

MIŁOWO

sołtys BOŻENA GALIKOWSKA,
tel. 530 710 913

OLSZANKA

sołtys KAZIMIERZ KOPROWICZ,
tel. 607 669 368

GMINA TRĄBKI WIELKIE**Wójt: BŁAŻEJ KONKOL****Wioski:****BŁOTNIA**

sołtys MAREK TUŁOWIECKI,
tel. 501 290 110

DOMACHOWO

sołtys ARLETA KRAUZE,
tel. 517 079 339

MIERZESZYN

sołtys IRENA KUCHNOWSKA,
tel. 58 682 80 89

WARCZ

sołtys ARTUR DOBROWOLSKI,
tel. 500 039 608

ZASKOCZYN

sołtys KRZYSZTOF BARAŃSKI,
tel. 696 054 121

MĘCZENNIK Z MIERZESZYNA

Ks. Jan Paweł Aeltermann urodził się 26 czerwca 1876 roku w Gdańsku w niemieckiej rodzinie rzemieślniczej mistrza szewskiego Franciszka i Elżbiety z d. May. Uczęszczał do gimnazjum w Chełmie. Po maturze w 1898 roku rozpoczął studia w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie. Świecenia kapłańskie otrzymał 13 marca 1904 roku i został skierowany na wikariusza do Parafii św. Mateusza w Starogardzie Gdańskim. Od 25 lipca 1904 roku pracował w Tucholi, następnie w Lęborku, Nieżywieciu, Grucznie, skąd w 1910 roku przeszedł na wikariusza w Parafii w Sulęczynie, Debrznie (1911), krótko w Lęborku (1912) i Ugoszczy, stamtąd w 1912 roku na administratora w Mierzeszynie. Ustanowiony 6 września 1912 roku proboszczem w Mierzeszynie i Przywidzu (obie parafie pod jednym zarządem), rozwinął szerszą działalność duszpasterską i społeczną. Zorganizował parafialną kasę pożyczkową. Opracował i wydał drukiem monografię Przywidza „Mariensee im Kreise Danziger Hohe”. Po utworzeniu Wolnego Miasta Gdańska (1920) i ustanowieniu diecezji gdańskiej (1925), był jej kapłanem. Pełnił też funkcję dziekana dekanatu Gdańsk Wieś. Uczestniczył w pracach komisji Synodu Diecezji Gdańskiej (10-12 grudnia 1935). W pracy duszpasterskiej zjednał sobie powszechne uznanie mieszkańców, a jubileusz dwudziestopięciolecia jego kapłaństwa (1929) świętowali zarówno katolicy jak i ewangelicy. Miał talent literacki, który wykorzystał przy pisaniu pouczających opowieści np. „Urlaub auf dem Lande” (1938). W okresie ekspansji ideologii nazistowskiej, natrętnie propagowanej w Wolnym Mieście Gdańsku, był zdecydowanym jej przeciwnikiem. Oficjalnie występował do Senatu Wolnego Miasta Gdańska z protestami wobec konkretnych przykładów łamania zasad wiary i np. wymuszania pozdrowienia hitlerowskiego od dzieci w szkole i przez listonoszy. Przed wyborami do gdańskiego Volkstagu 21 maja 1933 roku wydał „kazanie przedwyborcze” „Hakenkreuz oder Christenkreuz?” jako znak sprzeciwu przeciwko jakiegokolwiek możliwości poparcia przez katolików nazizmu. Szczególny wyraz dezaprobaty dla poczynań hitlerowców gdańskich dał w cyklu kazań opublikowanych w 1933 roku jako „Hakenkreuz und Christentum”, co naraziło go na ostry atak władz, uznających go za „nienawistnego przeciwnika nacjonal-socjalizmu”, a jego działanie za „wykonywanie sabotażu wobec zarządzeń niesympatycznego mu ruchu nacjonalno-socjalistycznego”. Był szykanowany przez bojówki hitlerowskie i więziony pod zarzutem obrazy Hitlera (1935). Incydent zbezczeszczenia przez nazistów krzyża misyjnego przed kościołem w Mierzeszynie i ścięcia drugiego we wsi, jak też atak na proboszcza, spowodował interwencję Gminy Polskiej w Senacie gdańskim (1936). W chwili wybuchu II wojny światowej uniknął represji, gdyż wskutek ostrzeżenia schronił

się w okolicy, jednak po kilku tygodniach wrócił do parafii.

Został aresztowany 21 listopada 1939 roku i przewieziony do Pruszcza Gdańskiego, następnie przetrzymywany w piwnicy plebańskiej w Wysinie, skąd go wyprowadzono 22 listopada 1939 roku w kierunku wsi Nowy Wiec i tam rozstrzelano. Ekshumowane zwłoki 17 maja 1945 roku pochowano przy kościele św. Bartłomieja Apostoła w Mierzeszynie. Przy trumnie pełnili wówczas straż honorową oficerowie Wojska Polskiego. Od 2003 roku Szkoła Podstawowa w Mierzeszynie nosi imię ks. Jana Pawła Aeltermanna. W ostatnim czasie podjęto starania w celu rozpoczęcia jego procesu beatyfikacyjnego. Przytoczmy jeszcze słowa ks. Aeltermanna: „Swastyka jest w sprzeczności z Pismem Świętym. Otwórzcie oczy, by zobaczyć, czego możecie oczekiwać jako katolicy. W jednym domu stoi krucyfiks wśród kwiatów a na domu jest flaga ze swastyką. Czy to nie absurd? Dlaczego nie umieszcza się na fladze krzyża Chrystusa? Wiwat Chrystus! Święty krzyżu, bądź naszą flagą!”.

Ks. Jan Paweł Aeltermann, proboszcz z Mierzeszyna na zawsze pozostanie nie tylko księdzem, który sprzeciwiał się hitleryzmowi, ale przede wszystkim obrońcą wiary i godności człowieka oraz przyjacielem Polaków. Śmierć tego kapłana była przepełniona goryczą. Ginał z rąk swoich rodaków, zaślepionych w pogardzie dla niego, nierozumiejących, że to on ma rację i że to on widzi prawdę. Czy to nie tacy jak on - prawie zupełnie dziś nieznani - powinni być patronami polsko-niemieckiego pojednania? d.A

JAN PAWEŁ AELTERMANN, męczennik (1876-1939)

PROBOSZCZOWIE PARAFII ŚW. BARTŁOMIEJA APOSTOŁA W MIERZESZYNIE OSTATNICH STULECI

Ks. Jakub Dyzma Szulz 1748-1765
Ks. Krzysztof Kozikowski 1765-1772
Ks. Andrzej Gerhman 1772-1784
Ks. Bilinski (Bielski) 1784-1791
Ks. Wimmer 1791-1796
Ks. Garant 1796-1819
Ks. Mateusz Przygorski 1819-1820
Ks. Celestyn Teichert 1820-1828
Ks. Wilhelm Miecznikowski 1828-1848
Ks. Antoni Kapitzka 1848-1850
Ks. Wiktor Christen 1850-1852
Ks. Józef Zawiszewski 1852-1861
Ks. Józef Wegner 1862-1866
Ks. Heliodor Jeske 1866-1873
Ks. Ferdynand Ohl 1873-1894
Ks. Brzeziński 1894-1895
Ks. Studziński 1895-1896
Ks. Wincenty Rutz 1896-1899
Ks. Józef Schwabe 1899-1910
Ks. Brettschmeider 1910
Ks. Robert Prądyński 1910-1912
Ks. Jan Paweł Aeltermann 1912-1939
Ks. Piotr Thiessen 1940-1941
Ks. Ildefons Künemund 1941-1946
Ks. Tomasz Kołakowski 1946
Ks. Aleksander Łukaszewicz 1946-1947
Ks. Henryk Serwiński 1947-1958
Ks. Henryk Szczypiński 1958-1962
Ks. Mieczysław Masłyk 1962-1970
Ks. Gerard Borys 1970-2010
Ks. Roman Janczak 2010 (*nie przyjął nominacji*)
Ks. Andrzej Sowiński od 2010

STRONA INTERNETOWA NASZEJ PARAFII: www.parafia.i3k.pl

NUMER KONTA PARAFIALNEGO Parafia św. Bartłomieja Apostoła w Mierzeszynie
PL34833500030303243720000001 Kod BIC/SWIFT: GBWCPLPP
Bank Spółdzielczy w Pruszczu Gdańskim Oddział Trąbki Wielkie

U ŚW. BARTŁOMIEJA W MIERZESZYNIE – Gazeta Parafii św. Bartłomieja Apostoła w Mierzeszynie.
Redaktor naczelny: ks. Andrzej Sowiński, zastępca red. naczelnego: Irena Krzemińska, red. techniczny: Franciszek Sowiński.
Wydawca: Parafia św. Bartłomieja Apostoła, ul. Wolności 17, 83-041 MIERZESZYN, tel. fax: (0048) 58 682 81 78,
e-mail: mierzeszyn@diecezja.gda.pl Cena: dobrowolna ofiara, liczymy także na sponsorów gazety.